

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm III. Causam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

hò tamen in secundis literis per quas alteri iudici causa delegatur, mentio expressa fieri debeat priorum literarum, vt reuocata censeantur, vt bene docet *gloss. hinc verb. indefinitè*. Non tamen necesse est mentionem esse specificam, quia sufficit interdum generalis, non obstantibus literis prioribus, vt Panorm. hinc monet contra *Imolam. n. 6.* præterquam si ex qualitate causæ, priorum literarum tenore, aliisque circumstantiis colligi possit, Principem posteriores literas cum tali clausula derogatoria daturum non fuisse, si priorum literarum specificè meminisset. *Arg. c. Super. 20. de Rescript.*

CAPITVLVM III.

Causam.

PARAPHRASIS.

Si Actor postrecto libello non compareat, à iudice citandus est, qui si venire contempserit, aut si se absentarit, tum procurator eius, si quem reliquit, citari debet, quòd si neque is ad iudicium veniat, aut si nullum procuratorem reliquerit, publicâ denuntiatione seu edicto affixo ad domum eius, vel Ecclesiam, recipiantur testes partis alterius, & procedatur ad sententiam definitivam. Ita intelligunt *glossa hinc, Ioan. Andr. Panorm. Imola.* licet aliter *Innoc.*

SUMMARIUM.

1. Actor postquam agere capit obiato libello, potest à reo conuenio cogi ad litem prosequendam.
2. Absens, si sciatur, citari debet personaliter per literas vel nuntium: si verò nesciatur, aut ita distet, vt spectata causa qualitate non debeat ex longinquo citari, nec Procuratorem ad hanc causam agendam reliquerit, affixo publico edicto citabitur.
3. Ad instantiam Rei, etiam lite nondum contestata, duobus tamen modis procedi potest ad testium receptionem, & sententiam definitivam, si Actor post oblatum libellum in comparendo, & litem prosequendo contumax sit.

Nota I. Licet nemo in iudicio agere compellatur, juxta *tit. Cod. vt nemo iniustus.* tamen postquam agere cepit libello porrecto, idque rescit Reus, postulare is potest, vt litem prosequatur, ideòq; absens citetur. *Authent. qui semel. C. quomodo aut quando.*

Nota II. Si pars altera (Actor vel Reus) citanda sit, tum citatio hæc fieri debet personaliter per literas aut nuntium; quòd si verò latitet, ita vt nesciatur vbi sit, vel si abò discesserit, siue se absentarit, tum distinguitur, vtùm procuratorẽ suo loco reliquerit, hoc casu citari debet, si causa sit quæ per procuratorem agi possit; sin autẽ nullus procurator relictus sit, & pars litigans personaliter vocari non possit, aut saltem spectata qualitate causæ nõ debeat ex longinquo loco vocari, tum edictũ citatorium ad domũ eius, Ecclesiam vel curiam affigi debet. Ita colligitur ex textu isto, & *c. ult. h. t. & tradit gl. hinc verb. Ad domum Panorm. n. 5. Maranta de Ordine iudiciorum. p. 6. vbi de citatione. n. 82.* Adde his ex eodem Maranta, edictum publicum non tantum locũ habere in casu absentie litigatoris, sed etiam in aliis v. g. si citandæ sint personæ plures aut incertæ, quarum interest ut actui intersint, v. g. si Episcopus Prælatum electum confirmare velit, edicto publico affixo ad Ecclesiæ valuas citare debet eos, qui se electioni opponere velint. *c. ult. de elect. in 6.* quã simili ratione denuntiationes publicæ sponforum conjunctionem antecedere debent.

Nota III. Si actor post libellum porrectum contumax sit in comparendo ac litem prosequendo, etiam eã non contestatã, si Reus poscat, procedi potest ad testium receptionem, & sententiã definitivam, & quidẽ duobus modis, vt hinc *Panorm. notauit n. 17.* Primò, si Reus in se assumat onus probandi iniustitiã Actoris, tum verò iudex ex officio supplere debet partes Actoris, citandõ & examinando testes, aliãsq; probationes assumendo pro causa absentis, vocatis quoq; in subsidiũ amicis & consanguineis eiusdẽ, vt docet *Bartol. in cit. Authent. n. 13.* Secundò. Si Reus suscipiat in se onus probandi, jus ac dominium rei petiti sibi competere, ita ut

non tantum absoluat ab impetitione Actoris, sed etiam affirmativè pronuntietur, dominium sibi possessori competere. vti colligitur ex l. *Properandum. 10. S. & siquidem, C. de judiciis*. Vnde generalis doctrina sumitur, quam tradit *Bart. in cit. Authent. Qui semel. verb. Expedi.* Si Actore contumaciter absente Reus non petat causam cognosci, aut si petat, & iudex testes ac probationes recipere aggrediat, tamen iustitiam aut iniustitiam Actoris non satis cognoscat, tum Reum absolvendum esse non simpliciter, sed à citatione ista, vel ab instantia huius actionis, ita tamen vt Actor rediens, si expensas prius factas soluat Reo, actionem ex integro instituere possit: sin autem seu iustitiam seu iniustitiam Actoris deprehenderit, vel etiam jus seu dominium Rei conventi, tum juxta allegata & cognita sententiam definitivam iudex proferet.

CAPITVLVM IV.

Prout.

PARAPHRASIS.

Titius Clericus vocatus ad iudicium petitorium super causa decimarum, post libellum sibi oblatum, contumaciter recessit, postea rediens cautionem juratoriam fecit de parendo iuri, cum autem ad diem statutam adesset, eo tamen prætextu, quod aduocatum suum nondum haberet, per malitiam respondere recusavit. Denique Actore instante respondit, quod 40. annis, decimas de quibus controuersia erat, percepisset, & cum iudex ulterius procedere vellet, vanis tergiuersationibus vtens appellauit, & contumaciter recessit, posthabito juramento suo. His relictis ad Urbanum III. respondit, Reum contumaciter absentem, ad conuincendam eius malitiam, semel adhuc citandum esse, qui si accesserit, finis imponatur liti; sin verò non accesserit, cum lis antè contestata fuerit,

si liquere possit de meritis causæ, procedatur ad sententiam definitivam; alioquin Actor mittatur in possessionem juris decimarum, seruatâ proprietatis quæstione Reo absenti.

S V M M A R I V M.

1. *Non tantum ad cautionem juratoriam de parendo iuri, sed ad pena etiam stipulationem, si non paruerit, à iudice cogi potest contumax.*
2. *Potest quidem Iudex iterum citare Reum, qui contumaciter & sine iustâ causâ, post litem contestatam appellauit, aut recessit, non tamen tenetur.*
3. *Penes actorem est eligere medium, quo iurari velis contra Reum post litem contestationem contumaciter absentem.*

N O T A I. Contumax si ad iudicium veniat, cogi potest ad cautionem juratoriam, saltem de parendo iuri, interdum etiam iudex cogere potest ad pænæ stipulationem, si iuri non paruerit.

Nota II. Licet Reum, si post litem contestationem contumax sit, absque rationabili causâ appellando ac recedendo necesse non sit denuò citare, c. 2. h. t. in 6. Consultum tamen est, citationem iterum decerni ad malitiam eius conuincendam. Ita Imola hîc n. 4. *Panorm. n. 7.* Nota autem, quod dixerimus, *absque rationabili causâ*, nam alioqui à iudice gravatus iniuste, appellare & recedere potest, etsi ante ediderit iuramentum de parendo iuri, quia iuramentum editum circa materiam juris, interpretandum est, secundum limites juris, neque amplius extendendum, vti docet *gl. in c. De iureiurando. in 6. c. Ad nostram 21. de iureiur.* Cum itaque parti litiganti ex iustâ causâ appellare, & à iudice recedere de jure concessum sit, idè etiam iuramentum talem conditionem suscipit, ut sensus sit, quod iurans iudicio obtemperare velit, quatenus de jure obligatur.

Nota III. Si reus post litem contestatam contumaciter se absenter, potest iudex